

MIGRACE V EGEJSKÉM PROSTORU 2020

MUNI
SCI
Geografický
ústav

Definice a příčiny migrace

Dle demografie označuje migrace mechanický pohyb obyvatelstva. Jde o prostorovou mobilitu mezi dvěma územními jednotkami, často se prto pojí trvalou změnou pobytu. Spouštěči migrace jsou tzv. push faktory a pull faktory. Push faktory jsou negativní skutečnosti, který vyhánějí lidi ze země (ozbrojené konflikty, politická nestabilita, pronásledování, sucho atd.) Pull faktory představují naopak pozitivní skutečnosti, které přitahují lidi do jiného státu (sloučení s rodinou, svoboda, práce, bezpečí, vzdělání atd.)

Historie migrace a uvedení do kontextu

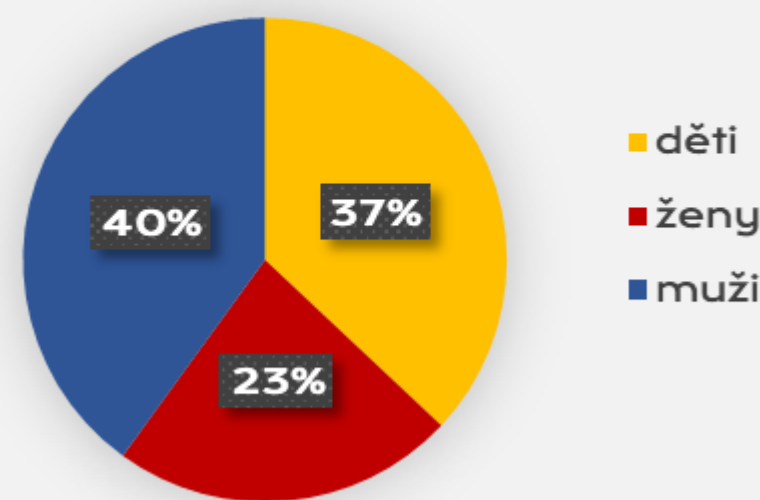
Tendenci migrovat má přirozeně každý živočišný druh. Za prvopočátek migrace lze považovat šíření homo sapiens z Afriky, jež začalo cca 73 000 let př n. l. Lidé zůstávali vždy v nejurodnějších oblastech Středozeří, což eventuálně způsobilo přelidnění nebo vyčerpání zdrojů, což bylo push faktorem k další migraci. První takové historicky doložené stěhování se označuje jako Velká řecká kolonizace (8. – 10. stol. př n. l.). Tehdejší Řekům přestalo stačit území Peloponésu, a tak emigrovali do oblasti Černého moře, na pobřeží současného Turecka, do oblasti africké Kyrény, na jih Apeninského a Pyrenejského poloostrova. Po pádu Východořímské říše došlo k velkým demografickým změnám v oblasti Balkánu. Od 14. století počala turecká expanze. Pět set let se poté mísila kultura turecká, řecká a balkánská. V rámci reparací po první světové válce nabylo Řecko opět území západního pobřeží Malé Asie a západní Thrákii. Osmanská říše padla v roce 1922, což spustilo vlnu repatriace balkánských Osmanů (0,5 mil) na území Malé Asie a naopak migraci řeckého obyvatelstva (1,5 mil) z 3000 let staré kolonie v Pontu a v Kappadokii.

Současná situace v egejském prostoru

Hlavním spouštěčem nejsilnějšího migračního proudu po druhé světové válce byla občanská válka v Sýrii. V důsledku setrvačnosti se vlna projevuje až v roce 2015 a doznívá v roce 2016 (viz graf níže). Dvě třetiny syrských uprchlíků nemají prostředky na opuštění země, a tak migrují pouze vnitřně v naději na brzké vyřešení konfliktu. v současnosti je ale hlavní zemí původu uprchlíků do Řecka Afganistán. Ačkoli tamní ozbrojený konflikt není mezinárodně uznán, nadále trvá a spouští velmi silné rameno pohybu obyvatelstva.

V březnu 2016 uzavřela EU dohodu s Ankarou o finanční podpoře (€6 mld) Turecka za to, že se stará o 3,6 miliony uprchlíků a za to, že jim bude bránit v postupu do Evropy. Druhé měla na starosti zejména Turecká pobřežní stráž (TCG) a policie (Někteří utečenci tak mají za sebou až šest pokusů a přeplutí Egejského moře). Kvůli větší šanci na úspěch se pašeráci lidí uchýlovali k vysílání chatrtných člunů v noci nebo při špatném počasí.

Demografie uprchlíků překročivších hranice do Řecka (leden 2019 až červen 2020)

Zdroje dat:

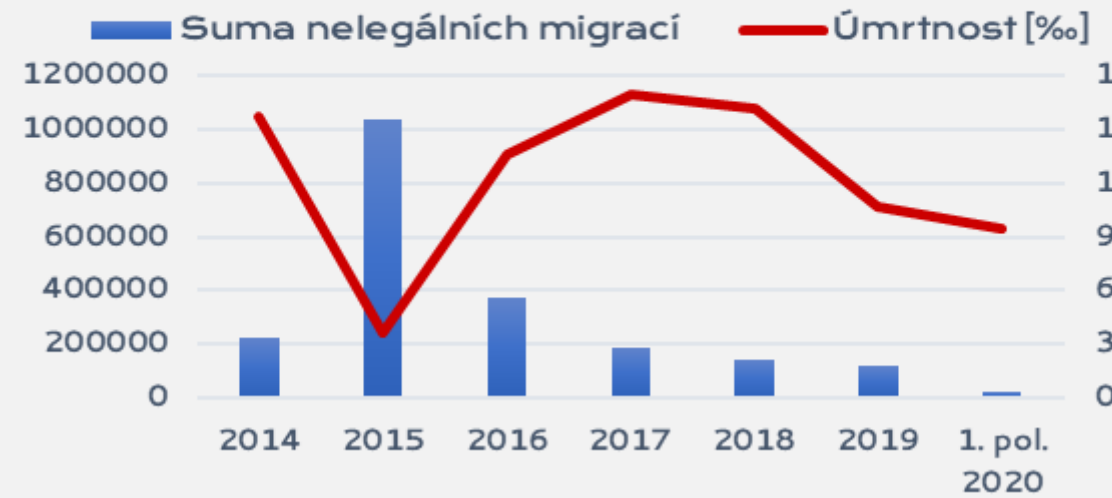
Eurostat
Data Portal UNHCR
The World Bank Group
Aegean Boat Report
Lighthouse Relief
King, R. Atlas lidské migrace, 2008
Guardian News & Media Limited
Amnesty International Česká republika

Souřadnicový systém: WGS 1984
Kartografické zobrazení: UTM Zone 35N

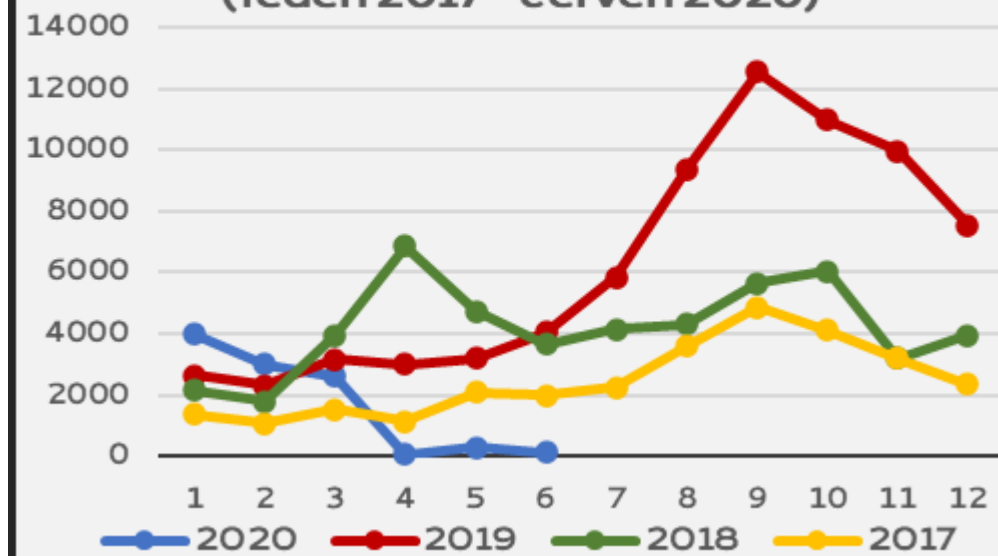
Autor:

Damián Hruban
Geografický ústav, Masarykova univerzita

Relativní úmrtnost při pokusu o překročení hranice ve vztahu k počtu nelegálních migrací v příslušném roce ve Středomoří

Počet nelegálních migrací do Řecka v jednotlivých měsících (leden 2017 – červen 2020)

Migrace jako politická hra

Na počátku roku 2020 došlo k prudkým změnám migrační politiky; Prezident Erdogan navzdory dohodě přestal střežit hranice, spustil migrační propagandu, začal asistovat s přepravou uprchlíků k západnímu pobřeží a některé z nich i vyzbrojil, aby měli snadnější průchod do Evropy. Řecká část hranice ale zůstala nadále zapečetěna a narozdíl od humanitárních byly posíleny jen bezpečnostní složky. Desetitisíce lidí se tak ocitlo v zemi nikoho na pevninské hranici u řeky Evros. Lidé, co přeplavali Evros, jsou policií bití, okradeni o majetek a v tomto stavu přepraveni zpět k Istanbulu.

Během února až června 2020 bylo opakovaně porušováno mezinárodní námořní právo v Egejském moři poblíž Malé Asie, a to zejména ze strany Řecké pobřežní stráže (HCG). Rafty s uprchlíky jsou běžně odtaženy z řeckých zpět do tureckých vod je jim ukraden motor a utečenci jsou ponecháni na moři bez pomoci. 29.6. byl dokázán případ, kdy Řecká pobřežní stráž odtáhla nafukovací člun s uprchlíky daleko od pevniny a propíchla ho a odplula. 4 lidé se v důsledku utopili. Za podobné činy v rozporu s humanitou dostávají zodpovědné složky pochvalu od lokálních autorit.

Místní na řeckých ostrovech se ubírají k násilí i proti humanitárním organizacím, které reagují na uprchlické vlny, v domněni, že jsou napojeny do pašeráckého procesu. Spousta humanitárních organizací včetně Lékařů bez hranic byla proto donucena se z některých působišť evakuovat (např. Lesbos, Samos).

V důsledku radikalizace protimigračních opatření lze pozorovat silný pokles přísunu uprchlíků do Řecka v jarních měsících (viz graf výše). Okrajový vliv na to má i epidemie COVID-19, která extrémistické vládě hraje do karet. Snížení počtu úspěšných překročení hranic ale neznamená snížení pokusů o jejich překročení, nýbrž vyšší počet odražení uprchlíků (tzv. pushback). Tím je ve výsledku posíleno riziko ztráty lidských životů zejména při volbě mořské trasy.

Většina evropských zemí zpřísnila imigrační politiku, a tak narůstá populace držená v přelidněných provizorních táborech (zejména v Morii na Lesbu) v nutných hygienických podmínkách. Velká část z nich je loďmi odvezena buď do Turecka nebo zpět do země původu, což je v kontradikci s právy uprchlíka (viz terminologie OSN). Takové země (např. Afganistán, Súdán) jsou dle NATO bezpečné, a proto EU zamítá žádost o azyl 90 % žadatelů z těchto zemí. Návrat do země původu však znamená pro mnohé ohrožení lidských práv i riziko smrti.

Terminologie dle OSN:

Migrant – osoba, která pobývá mimo zemi svého původu déle než jeden rok bez ohledu na důvody odchodu ze země

Nelegální migrant – osoba, jež nemá legální status v cizí zemi nebo cestovní doklady potřebné ke vstupu do země

Uprchlík – osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti

Pokud je člověk uprchlíkem, měla by mu být automaticky zajištěna základní práva a mělo by být především vyloučeno jeho navrácení do země, kde mu hrozí nebezpečí.

Důvody k udělení azylu:

- status uprchlíka
- sloučení s rodinným příslušníkem
- humanitární důvody bez právního nároku

UNHCR – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Věnuje se uprchlíkům, potenciálním azylantům, vnitřně přesídleným osobám a osobám bez občanství. Poskytuje jim lékařskou péči a stravu a stará se o naplňování mezinárodních dohod o uprchlících

